

Закон України, від 01.12.1994 р., № 264/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52. – Ст. 455.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 р., № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

ЛЯШУК Р. М. ,

кандидат юридичних наук,
виконуючий обов'язки начальника кафедри
теорії та історії держави і права
(Національна академія Державної
прикордонної служби України
ім. Б. Хмельницького)

ЦАРЕНКО В. І.,

кандидат юридичних наук,
доцент, завідувач відділу наукових
досліджень з правових питань митної справи
(Державний науково-дослідний інститут
митної справи, м. Хмельницький)

УДК 342.9:351.746.1(477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДДІЛАМИ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ РЕЖИМУ В ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Розглядається зміст діяльності відділів прикордонної служби зі встановлення та контролю за дотриманням режиму в пунктах пропуску через державний кордон як складової забезпечення прикордонного контролю. Проаналізовано поняття режиму в пунктах пропуску через державний кордон та повноваження підрозділів охорони кордону щодо його забезпечення.

Ключові слова: режим у пунктах пропуску через державний кордон, прикордонний режим, відділи прикордонної служби, Державна прикордонна служба України, охорона державного кордону

Рассматривается содержание деятельности отделов пограничной службы по установлению и контролю за соблюдением режима в пунктах пропуска через государственную границу как составляющей обеспечения пограничного контроля. Проанализированы понятия режима в пунктах пропуска через государственную границу и полномочия подразделений охраны границы по его обеспечению.

Ключевые слова: режим в пунктах пропуска через государственную границу, пограничный режим, отделы пограничной службы, Государственная пограничная служба Украины, охрана государственной границы

The article is about the activity of the border guard department connected with the control of keeping regime at the border crossing points as one of the elements of border control. The conception of the regime at the border crossing points and powers of the border guard units has been analysed.

Key words: regime at the border crossing points, boundary regime, border guard departments, State Border Guard Service of Ukraine, border protection

Вступ. Одним із найважливіших завдань держави та її органів є забезпечення безпеки України [1, ст. 17]. Складова державної безпеки – це безпека кордону, на підтримання якої спрямовано діяльність Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) [2, ст. 1]. У свою чергу, безпосереднє виконання функцій з охорони державного кордону, покладається на відділи прикордонної служби (далі – ВПС).

Серед форм оперативно-службової діяльності прикордонних підрозділів особливе місце належить прикордонному контролю [3, с. 6], необхідним елементом забезпечення якого є встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон та здійснення контролю за

його додержанням [4, ст. 5; 3, с. 143; 5, с. 194, 197].

Окремі аспекти даної теми розглядались у наукових працях В. Б. Авер'янова, П. П. Богуцького, В. В. Белевцевої, Т. О. Винниченко, А. Г. Коломоєць, В. К. Колпакова, О. В. Кузьменко, М. М. Литвина, В. О. Назаренка, Б. М. Марченка, Ю. О. Тихомирова та ін. Проте питання діяльності ВПС щодо забезпечення режиму в пунктах пропуску через державний кордон залишається недослідженим.

Постановка завдання. Мета статті – розгляд змісту діяльності ВПС зі встановлення та контролю за дотриманням режиму в пунктах пропуску через державний кордон.

Результати дослідження. Тлумачний словник термінів прикордонного контролю трактує режим у пунктах пропуску через державний кордон як комплекс організаційних, режимних і технічних заходів, які регламентують порядок допуску в пункт пропуску осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, що перетинають державний кордон України, осіб, які беруть участь у контролі та обслуговуванні пасажирів і транспортних засобів закордонного прямування, порядок прибуття (відправлення) з пунктів пропуску транспортних засобів, які вибувають за кордон і прибувають в Україну, визначення місць стоянок транспортних засобів закордонного прямування, порядок їх зміни та допуску до них, порядок проведення робіт у пункті пропуску, використання технічних засобів метою створення умов для роботи контрольних служб та ускладнення проникнення в пункт пропуску сторонніх осіб [6, с. 44]. На нашу думку, дана норма викладена некоректно, оскільки важко уявити, як може комплекс заходів регламентувати порядок здійснення чогось. Традиційно науковці у галузі теорії права вважають, що таку роль виконують лише норми права.

Закон України «Про прикордонний контроль» визначає, що режим у пунктах пропуску через державний кордон – це порядок перебування й пересування всіх осіб і транспортних засобів у межах території прикордонних залізничних і автомобільних станцій, морських і річкових портів, аеропортів та аеродромів, відкритих для міжнародного сполучення, а також іншої діяльності, пов'язаної з пропуском через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів [4, ст. 1; 7, п. 1.3].

Наявність режиму в пунктах пропуску сприяє забезпеченню складової безпеки прикордонного контролю, створенню умов для роботи контрольних служб, а також ускладненню проникнення в пункт пропуску сторонніх осіб.

На наш погляд, під режимом у пунктах пропуску через державний кордон слід розуміти врегульований правовими нормами порядок перебування та пересування всіх осіб і транспортних засобів, використання технічних засобів, проведення робіт у межах території прикордонних залізничних і автомобільних станцій, морських і річкових портів, аеропортів та аеродромів, відкритих для міжнародного сполучення, а також здійснення іншої діяльності, пов'язаної з пропуском через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, який встановлюється з метою створення належних умов роботи контрольних служб та унеможливлення проникнення в пункт пропуску сторонніх осіб.

Режим у пунктах пропуску для міжнародного та міждержавного сполучення встановлюється наказом начальника органу охорони державного кордону за погодженням з начальником митного органу та керівником підприємства, на території якого розміщено пункт пропуску через державний кордон [7, п. 2.1].

З метою забезпечення порядку і належного рівня контролю у технологічній схемі пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон для кожного пункту пропуску визначаються режимні правила [8].

Такі правила встановлюються наказом начальника органу охорони державного кордону за погодженням з начальником митного органу та керівником підприємства, на території якого розміщено пункт пропуску через державний кордон [4, ст. 1].

Наказ про встановлення додаткових режимних правил може визначати порядок допуску в пункти пропуску осіб, які беруть участь у контролі та обслуговуванні пасажирів і транспортних засобів закордонного прямування, відправлення з пунктів пропуску транспортних засобів, що вибувають за кордон і прибувають в Україну, а також інші обмеження для запобігання незаконному перетинанню державного кордону України [4, ст. 1].

Установлений у пунктах пропуску режим ВПС підтримує та контролює несення служби всією зміною прикордонних нарядів і спеціально призначеними прикордонними нарядами «Контроль за режимом» і «Спостереження за транспортними засобами» [7; 40, с. 9, 41–42].

ВПС разом із контрольними органами і службами, які здійснюють державні види контролю, адміністрацією підприємства (установи, організації), у межах території розташування пункту пропуску, виконують комісійну перевірку (обстеження) стану дотримання режиму на його території. Також ВПС контролює відвідування пунктів пропуску представниками правоохоронних органів [7, п. 2].

Особи й транспортні засоби прямують через територію пункту пропуску за визначеними в технологічних в схемах пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів напрямками руху і здійснюють зупинки (стоянки) в місцях, визначених органом охорони державного кордону та митним органом. Транспортні засоби і вантажі вибувають з території пункту пропуску з дозволу уповноваженої службової особи ВПС після закінчення прикордонного, митного та інших видів контролю, передбачених законодавством України [7, п. 2].

Додержання громадського порядку в пунктах пропуску ВПС забезпечує у взаємодії з іншими контрольними органами і службами та органами внутрішніх справ, у межах обслуговування яких розташований пункт пропуску через державний кордон [7, п. 2.10].

Безпосередньо у місцях здійснення прикордонного контролю та на території розміщення споруд і об'єктів, необхідних для його забезпечення, визначаються зони прикордонного контролю. Дане рішення оформлюється наказом начальника органу охорони державного кордону, у зоні відповідальності якого розташовано пункт пропуску, за погодженням з начальником митного органу.

У зонах прикордонного контролю розміщуються споруди та об'єкти, необхідні для забезпечення прикордонного контролю. Інші споруди та об'єкти розміщуються за межами зон прикордонного контролю, що позначається інформаційними знаками. У зонах прикордонного контролю встановлюються додаткові режимні правила [7, п. 2].

Існують особливості встановлення ВПС режиму та здійснення контролю за його додержанням у пунктах пропуску для автомобільного, повітряного, морського, залізничного видів сполучень та у разі здійснення прикордонного контролю поза пунктами пропуску.

У разі проведення спільного із суміжними державами прикордонного контролю режим у пунктах пропуску встановлюється та підтримується відповідно до законодавства держави, на території якої він здійснюється.

Відповідно до загальних правил режиму у пунктах пропуску, особам, які перетинають державний кордон, під час перебування у пунктах пропуску, забороняється:

- самотійно, без дозволу прикордонників, залишати транспортні засоби чи здійснювати у них посадку;
- без дозволу представників ВПС залишати зону прикордонного контролю і територію пункту пропуску;
- під час проходження визначених законодавством видів контролю в пункті пропуску вживати алкогольні напої та палити в не відведених для цього місцях;
- своїми діями та розміщенням транспортних засобів, багажу (вантажів) створювати перешкоди для виконання службових обов'язків працівниками контрольних органів і служб, обслуговуючим персоналом транспортних засобів, проходження пасажирів визначених видів контролю;
- пошкоджувати чи виводити з ладу елементи огорожі, технічні пристрої та обладнання, інформаційні щити та інше майно пункту пропуску;
- порушувати рядність руху, встановлену дорожньою розміткою, змінювати напрям руху в'їзд (виїзд), перевищувати швидкість руху, здійснювати проїзд без зупинки лінії паспортного контролю, зупиняти транспортні засоби в невизначених місцях;
- перебувати в пункті пропуску без документів на право перетинання державного кордону;
- відкривати двері вагонів до закінчення прикордонного та митного контролю;

– починати рух транспортного засобу до закінчення прикордонного контролю і без дозволу посадової особи ВПС [7, п. 2.9].

Як зазначають науковці-практики, порушення прикордонного режиму та режиму у пунктах пропуску з року в рік становлять до 50,1 % усіх правопорушень у сфері охорони державного кордону України. Це спонукає ВПС до посилення профілактичної та правовиховної роботи з особами, які перетинають державний кордон. Як свідчить практика, найчастіше порушниками режиму в пунктах пропуску стають особи, які вперше перетинають кордон і не знають режимних правил. З цією метою ВПС на в'їзді у пунктах пропуску встановлюють інформаційні стенди, на яких розміщено витяги із законодавства та технологічної схеми.

Однак у разі виявлення порушень правил режиму в пунктах пропуску персонал ВПС затримує винних осіб і притягує їх до адміністративної відповідальності [10, ст. 202, 222-1, 263]. Нинішнього часу санкції за порушення режиму в пунктах пропуску порівняно незначні. Тому, на нашу думку, для підвищення якості забезпечення прикордонного контролю необхідно, з одного боку, посилення профілактичної та правовиховної роботи з особами, які перетинають державний кордон, роз'яснення правил режиму в пунктах пропуску, а з іншого – посилення санкцій за порушення режиму в пунктах пропуску.

Підтримуємо думку, що однією із проблем установаження та забезпечення режиму в пунктах пропуску через державний кордон є відсутність у чинній нормативно-правовій базі, що регламентує оперативно-службову діяльність ВПС, поняття «державний кордон у пункті пропуску через державний кордон» і невизначеність місця його проходження на місцевості. Дана суперечність ускладнює процес кваліфікації правопорушень, пов'язаних з порушенням режиму в пунктах пропуску та з порушенням державного кордону в пункті пропуску через державний кордон. До того ж відсутність поняття «державний кордон у пункті пропуску» не дозволяє цілеспрямовано й логічно будувати технологічні лінії прикордонного, митного та інших видів контролю, які здійснюються в даному пункті пропуску через державний кордон, визначити відповідальність посадових осіб та відомств за виконання необхідних під час здійснення пропуску через кордон завдань, функцій і обов'язків [11, с. 78].

Висновки. Отже, ВПС є основними підрозділами, які забезпечують встановлення та контроль за дотриманням режиму в пунктах пропуску через державний кордон. В ході такої діяльності підрозділи охорони кордону здійснюють:

- визначення режимних правил у технологічній схемі пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон;
- установаження зон прикордонного контролю зі спеціальними правилами режиму, їх обладнання та позначення;
- підтримання та контроль за режимом у пунктах пропуску під час несення служби всією зміною прикордонних нарядів та спеціально призначеними прикордонними нарядами;
- припинення правопорушень режиму в пунктах пропуску та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності;
- контроль відвідування пунктів пропуску представниками правоохоронних органів.

Перспективою подальших наукових досліджень є правове забезпечення адміністративно-правових режимів, що встановлюються ВПС під час охорони державного кордону.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 1.02.2011 р. – К. : ТОВ «ВВП Нотіс», 2011. – 48 с.
2. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3.04.2003 р. № 661-IV // ВВР. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
3. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби ДПСУ. Ч. I : Наказ АДПСУ від 29.09.2009 р. № 1040 // – Хмельницький : Вид-во Нац. академії Держ. прикордон. служби України, 2010. – 176 с.
4. Про прикордонний контроль : Закон України від 5 листопада 2009 року // Відомості

Верховної Ради України. – 2010. – № 6. – Ст. 46.

5. Белевцева В. В. Базові функціональні адміністративно-правові режими у сфері державної безпеки України: зміст і ознаки / В. В. Белевцева // Південноукраїнський правничий часопис. Правове забезпечення адміністративної реформи : Збірник наукових праць. – Одеса : Вид-во Одеського державного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 2. – С. 194–197.

6. Тлумачний словник термінів прикордонного контролю. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії ПВУ, 1999. – 56 с.

7. Порядок дій посадових осіб органів охорони державного кордону ДПСУ щодо встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон, здійснення контролю за його додержанням, а також організації і забезпечення взаємодії та координації контрольних органів і служб, що здійснюють різні види контролю або беруть участь у забезпеченні режиму в пунктах пропуску через державний кордон: наказ Адміністрації державної прикордонної служби України від 29.08.2011 р. № 627 // Офіційний вісник України – 2011. – № 77 – С. 49.

8. Про затвердження Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України № 751 від 18 серпня 2010 року // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/751-2010-%D0%BF>

9. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби ДПСУ. Ч. II : Наказ АДПСУ від 29.09.2009 р. № 1040 // – Хмельницький : Вид-во Нац. академії Держ. прикордон. служби України, 2010. – 75 с.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X ; зі змінами і доп. – Харків : Ксилон, 2007. – 249 с.

11. Вимоги державної прикордонної політики щодо подальшого реформування системи прикордонного контролю / В. О. Назаренко., В. М. Серватюк., О. М. Ставицький // Труді університету : зб. наук. пр. / Національний університет оборони України. – № 1(107) – 2012 р. – С. 75–86.

МАКУШЕВ П.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент, декан юридичного факультету

(Дніпропетровський гуманітарний університет)

УДК342.95

ПОНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Теоретично обґрунтовано поняття Державної виконавчої служби України як державного органу виконавчої влади. Розкрито соціальну сутність ДВС, характер змін у її діяльності, які відбулися після виходу з підпорядкування судовій системі.

Ключові слова: *Державна виконавча служба, державний виконавець, соціальна сутність, примусове виконання рішень.*

Теоретически обосновано понятие Государственной исполнительной службы Украины как государственного органа исполнительной власти. Раскрыто социальную сущность ГИС и характер перемен в ее деятельности, которые произошли после выхода службы из подчинения судебной системе.

Ключевые слова: *Государственная исполнительная служба, государственный исполнитель, социальная сущность, принудительное исполнение решений.*

Theoretically, the concept of the state executive service of Ukraine is justified as a public body of executive power. Revealed the social nature of the state executive service and the nature of the changes in its activity, which occurred since the government executive service went out from the submission of the judicial system.

Key words: *state executive service, the state executive, a social essence, forced execution of decisions.*

